

УДК 343.31(477)

М. А. Рубашенко,
канд. юрид. наук, асистент кафедри
кримінального права № 1
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

**ФОРМА ТА ЗМІСТ ЗАКЛИКІВ
ЯК РІЗНОВИДУ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ДІЙ,
ПЕРЕДБАЧЕНИХ Ч. 1 СТ. 110 КК УКРАЇНИ**

У статті досліджено форми та зміст закликів як різновиду суспільно небезпечних дій, передбачених у ст. 110 КК України. Автором розроблені поняття закликів та кримінально-правові критерії, що дозволяють установити наявність закликів як таких.

***Ключові слова:** публічні заклики, інформаційні дії, посягання на територіальну цілісність України, злочини проти держави, злочини проти основ національної безпеки України.*

Постановка проблеми. Однією із форм посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ч. 1 ст. 110 КК) є публічні заклики до вчинення дій з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією. Для визначення поняття та ознак публічних закликів спочатку слід з'ясувати, що таке, власне, сам заклик, який його зміст та структура, а потім уже окремо розглядати особливості публічних закликів як видового поняття стосовно закликів як таких. Актуальність точного вирішення цих питань зумовлена як інтересами боротьби із цим видом злочинних дій у сучасних умовах, так і необхідністю забезпечення реалізації прав на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Стан дослідження. У науковій літературі питання змісту та форми закликів як різновиду суспільно небезпечних дій, передбачених ст. 110 КК, висвітлено переважно на рівні підручників, навчальних посібників і наукових коментарів. Цьому питанню приділяли увагу такі вчені, як О. Ф. Бантишев, Н. О. Гуторова, Д. С. Зоренко, Я. О. Лантінов, В. А. Ліпкан, П. С. Мати-

шевський, Л. В. Мошняга, В. О. Навроцький, Є. Д. Скулиш, В. Я. Тацій, М. І. Хавронюк, О. А. Чуваков, О. В. Шамара та деякі інші.

Виклад основного матеріалу. Первинним (вихідним) способом тлумачення кримінального закону для з'ясування його змісту виступає граматичний (філологічний) спосіб, який, як відомо, дозволяє шляхом мовного аналізу з'ясувати зміст і значення термінів і понять, застосованих у законі. Із цієї точки зору насамперед необхідно визначитися з тим, що таке «заклик» та що означає «закликати когось до чогось»?

Іменник «заклик» означає: 1) прохання, запрошення прийти, приїхати, з'явитися куди-небудь; 2) звернення до певної групи людей, в якому в стислій формі висловлено провідну ідею часу, політичну вимогу, завдання; відозва, гасло; 3) прохання, вимога розгорнути яку-небудь діяльність, певним чином поводити себе.

Дієслово «закликати до чогось» означає: 1) звертатися до якої-небудь групи людей з метою залучити їх до виконання якогось важливого завдання, вимоги тощо; 2) пропонувати діяти в певному напрямі, певним чином поводити себе¹.

Як наслідок, сутність заклику науковці зводять до здійсненого з певною метою (спрямованістю) активного впливу², інформаційного впливу³,

---

¹ Див.: Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь : Перун, 2005. – С. 395, 403; Словник української мови : в 11 т. – К. : Наук. думка, 1970–1980. – Т. 3. Словник сучасної української мови. – 1972. – С. 147, 148.

² Див.: Діордіца І. В. Кримінальне право України : посіб. для підгот. до іспитів / І. В. Діордіца. – К. : «О. С. Ліпкан», 2010. – С. 149; Кузнецов В. В. Відповідальність за заклики до масових заворушень за кримінальним законодавством країн колишнього СРСР / В. В. Кузнецов // Держава та регіони. Сер. : Право : наук.-вироб. журн. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2001. – Вип. 2. – С. 84 [Електронний ресурс] / Сайт Націон. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.nbuv.gov.ua%2Fold_jrn%2FSoc_Gum%2FDtr_pravo%2F2010_2%2Ffiles%2FLA210_19.pdf. – Заголовок з екрану; Бантишев О. Ф., Картавцев В. С. Злочини проти основ національної безпеки України (Розд. I Особливої частини) // Науково-практ. коментар до Кримінального кодексу України / за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Дакор, 2008. – С. 255.

³ Див.: Шибзухов З. А. Уголовная ответственность за публичные призывы к осуществлению террористической деятельности или публичное оправдание терроризма : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / З. А. Шибзухов ; Акад. Ген. прокуратуры РФ. – М., 2012. – С. 19.

психологічного впливу⁴, активного нав'язування ідей⁵ чи звернення до людей (осіб)⁶.

Поняття впливу виводиться через філософську категорію «взаємодії», під якою розуміють процеси впливу різних об'єктів (суб'єктів) один на одного⁷. Як і будь-яка комунікація, заклик також передбачає наявність щонайменше трьох елементів, а саме: 1) комунікатора – суб'єкта заклику (той, хто закликає), 2) одержувача інформації (реципієнта) – адресата заклику та 3) повідомлення – інформації у будь-якій формі⁸. Будучи інтеракцією, заклик характеризується інформаційним характером, спрямованістю на свідомість та волю іншої людини, кінцевими цілями (спрямованість на зміну психологічних регуляторів конкретної активності іншої людини), поліваріантністю методів впливу, технологічністю впливу тощо⁹. У процесі заклику суб'єкт заклику спрямовує адресату інформацію певного змісту, яка впливає на формування, зміну або посилення вже існуючих установок

---

⁴ Див.: Дорош Л. В. Публічні заклики як різновид посягань на територіальну цілісність і недоторканість України / Л. В. Дорош // Застосування норм міжнародного гуманітарного, національного кримінального та кримінального процесуального права в ході проведення антитерористичної операції на Сході України : матеріали міжкафедр. «круглого столу» (Харків, 12 лют. 2015 р.) / редкол.: О. І. Перепелиця (голов. ред.), С. Є. Кучерина (заст. голов. ред.) та ін. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – С. 66.

⁵ Див.: Бантишев О. Ф. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації) : монографія / О. Ф. Бантишев, О. В. Шамара. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2014. – С. 83.

⁶ Див.: Кибальник А. Г. Преступления против мира и безопасности человечества / А. Г. Кибальник, И. Г. Соломоненко / под. науч. ред. А. В. Наумова. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2004. – С. 157; Тихий В. П. Злочини проти громадської безпеки (Розд. IX) / В. П. Тихий // Кримінальний кодекс України. Наук.-практ. комент. : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013 / Т. 2. Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. – 2013. – С. 481; Курс уголовного права : в 5 т. : учебник для вузов / под ред. Г. Н. Борзенкова, В. С. Комиссарова. – М. : ИКД «Зерцало-М», 2002. – Т. 5. Особенная часть. – С. 357; Курс уголовного права : в 5 т. : учебник для вузов / под ред. Г. Н. Борзенкова, В. С. Комиссарова. – М. : ИКД «Зерцало-М», 2002. – Т. 4. Особенная часть. – С. 286; Хавронюк М. І. Злочини проти основ національної безпеки України (Розд. I Особливої частини) / М. І. Хавронюк // Науково-практ. коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та допов. – К. : Юрид. думка, 2012. – С. 262; Хлебущкин А. Г. Преступления экстремистской направленности (Гл. IV) / А. Г. Хлебущкин // Энциклопедия уголовного права : в 35 т. / изд. проф. Малинина. – СПб. : ГКА, 2005. – Т. 26. Преступления против основ конституционного строя и безопасности государства. – С. 455.

⁷ Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – 5-е изд. – М. : Политиздат, 1986. – С. 65.

⁸ Див.: Філоненко М. М. Психологія спілкування : підруч. / М. М. Філоненко. – К. : Центр учбов. літ., 2008. – С. 25.

⁹ Див.: Ніколаєнко С. Категорія психологічного впливу в психології [Електронний ресурс] / С. Ніколаєнко, Св. Ніколаєнко // Світогляд - Філософія – Релігія : зб. наук. пр. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – № 1(1). – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Svfilre/2011_1/01_01_09.pdf. – Заголовок з екрану.

адресата та в кінцевому рахунку – на здійснення ним дій, необхідних суб'єкту заклику.

Інформаційний характер заклику є визначальним критерієм для розмежування публічних закликів до вчинення певних дій від учинення самих цих дій. Заклики завжди є інформаційними діями, а під останніми в кримінальному праві прийнято розуміти дії, спрямовані на передачу інформації іншим особам, вираженої у певній формі¹⁰. Тому публічні заклики виступають самостійною формою об'єктивної сторони злочину.

Інформація – це будь-які відомості та/або дані, що можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді¹¹. Заклик як інформаційна дія полягає в повідомленні відомостей певного змісту. «Повідомляти» означає сповіщати, доповідати, робити донесення про що-небудь, розповідати, казати про що-небудь¹². Структурована теоретична модель поняття «відомості», що лежить в основі визначення інформації, містить низку елементів¹³, серед яких важливе значення для цього дослідження має зміст відомостей (те, що відображають відомості в конкретному випадку) та форма відомостей (знаки, звуки, сигнали, рухи тощо, які виступають ідентифікаторами змісту відомостей).

Зміст закликів знаходить своє відбиття в змісті тих відомостей, що повідомляються. Для правильного розуміння змісту закликів та правильного вирішення питання про їх співвідношення з деякими іншими поняттями важливе значення має аналіз структури цього змісту. На наш погляд, структуру змісту відомостей, що повідомляються при заклику, утворюють два види ві-

---

¹⁰ Див.: Панов Н. И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность / Н. И. Панов. – Х. : Изд-во. «Вища шк.», – 1982. – С. 16.

¹¹ Про інформацію : закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ. – Ст. 1 [Електронний ресурс] / Офіц. сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. – Заголовок з екрану.

¹² Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь : Перун, 2005. – С. 998.

¹³ Див.: Дем'яненко Ю. І. Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності приватного життя : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Ю. І. Дем'яненко ; Нац. юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2008. – С. 8.

домостей залежно від їх цільового призначення: 1) основні відомості про дії, зазначені в ч. 1 ст. 110 КК, які повинен учинити адресат, 2) спонукальні відомості, що повідомляються адресату для формування в нього мотиву на вчинення зазначених дій.

По-перше, що стосується *основних відомостей*. Структурно зміст основних відомостей повинен охоплювати відомості про об'єкт посягання – територіальну цілісність і недоторканність України, а також відомості про протиправність посягання – всупереч порядку, встановленому Конституцією. Такі відомості можуть виражатися як одним словом, так і кількома реченнями. У разі, якщо в тексті заклику відсутнє схиляння саме до порушення територіальної цілісності і недоторканності України, то такі дії особи не можна називати закликами за змістом ч. 1 ст. 110 КК (наприклад, особа схиляє до антидержавницьких дій загалом або закликає до дій, що не посягають безпосередньо на територіальну цілісність і недоторканність). Указівка в заклику на будь-який спосіб посягання (*«Наш регіон повинен здобути незалежність у будь-який спосіб!»*) сама по собі (за відсутності інших указівок) не виражає протиправності дій, оскільки охоплює собою і правомірні дії. Якщо зі змісту відомостей випливає, що суб'єкт узагалі не вказав на конституційну протиправність (наприклад, саме по собі висловлювання *«Наш регіон повинен здобути незалежність!»*) або вказав на будь-який спосіб, крім незаконного (наприклад, *«Здобудемо незалежність! Незаконний шлях для нас неприйнятний!»*), то такі повідомлення також не можна визнавати закликами у сенсі ст. 110 КК.

У науці панує думка, що закликом особа схиляє до вчинення діяння, ознаки якого визначені лише в загальних рисах, що, власне, й дозволяє відмежувати публічні заклики від підбурювання¹⁴, однак семантика слів «зклик» та

---

¹⁴ Див.: Дьяков С. В. Преступления против основ конституционного строя и безопасности государства: уголовно-правовое и криминологическое исследование / С. В. Дьяков. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2012. – С. 68; Иногамова-Хегай Л. В. Публичные призывы в системе Особенной части УК РФ / Л. В. Иногамова-Хегай // Системность в уголовном праве : материалы II Росс. конгр. уголовн. права,

«закликати», а також законодавче формулювання «публічні заклики до вчинення *таких дій...*» указують на штучність та недостатню обґрунтованість такого підходу. Тому, як убачається, ступінь визначеності (конкретності) дій, до яких закликає суб'єкт заклику, може бути як найбільш загальним, але з обов'язковою вказівкою на об'єкт посягання і протиправність дій (наприклад, *«Закликаю Вас змінити межі території України без проведення всеукраїнського референдуму!»*), так і цілком конкретизованим (із визначенням суб'єкта їх виконання, місця, часу та інших об'єктивних обставин). Про останнє свідчить й судова практика. Так, в одній зі справ винна особа закликала депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим до цілком конкретних дій – *«відмінити Конституцію АРК 1998 р., імплементувати результати кримського референдуму від 20 січня 1991 р., прийняти Декларацію про возз'єднання Криму з Російською Федерацією, оголосити півострів територією, що знаходиться під юрисдикцією Росії, прибрати окупаційну символіку та зобов'язати всі місцеві органи влади Криму вивісити державні прапори Росії»*¹⁵.

Не можна однозначно погодитися з висловленим поглядом, що заклик вступити до складу організації, що ставить своїм завданням вчинення відповідних дій, є закликом (хоч і непрямым) до вчинення таких дій¹⁶. Як убачається, говорити про заклик стосовно ст. 110 КК у такому разі можна тільки тоді, коли суб'єкт водночас схиляє і до вчинення дій у складі цієї організації з ме-

---

31 мая 2007 г. / отв. ред. В. С. Комиссаров. – М. : Велби, 2007. – С. 158; Кибальник А. Г. Преступления против мира и безопасности человечества. – С. 156; Кудрявцев В. Л. Объективная сторона преступления, предусмотренного ст. 205-2 УК РФ «Публичные призывы к осуществлению террористической деятельности или публичное оправдание терроризма»: некоторые вопросы теории и практики // Таможенные чтения – 2012. Россия в меняющемся мире: вызовы и возможности : сб. материалов Всерос. научн.-практ. конф. с междунар. участием. Т. II. / под. общ. ред. А. Н. Мячина. – СПб. : Санкт-Петербургский филиал РТА им. В. Б. Бобкова, 2012. – С. 105; Курс уголовного права : в 5 т. : учебник / под ред. Г. Н. Борзенкова, В. С. Комиссарова. – М. : ИКД «Зерцало-М», 2002. – Т. 5. Особенная часть. – С. 357; Ліпкан В. А. Національна безпека України: кримінально-правова охорона : навч. посіб. (Сер. : Нац. і міжнар. безпека) / В. А. Ліпкан, І. В. Діордіца. – К. : КНТ, 2007. – С. 137; Скулиш Є. Д. Злочини проти основ національної безпеки України : навч. посіб. / Є. Д. Скулиш, О. Ю. Звонарьов. – К. : Наук.-вид. відділ Нац. акад. СБУ, 2011. – С. 95; Шибзухов З. А. Уголовная ответственность за публичные призывы к осуществлению террористической деятельности или публичное оправдание терроризма. – С. 23.

¹⁵ Ухвала Колегії суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 верес. 2011 р. [Електронний ресурс] / Єдиний держ. реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/18246119>. – Заголовок з екрану.

¹⁶ Див.: Скулиш Є. Д. Злочини проти основ національної безпеки України : навч. посіб. – С. 96.

тою антиконституційного порушення цілісності території України або пояснює, що вступ у відповідну організацію зобов'язує особу вчинити такі дії (тобто після приєднання вони повинні будуть вчинити зазначені дії). Не є закликом демонстрація символів (знака, герба, прапора, гімну) організації, яка бореться за відокремлення певної частини України, але тільки за умови, що такі символи не містять обох зазначених елементів змісту основних відомостей (про об'єкт та протиправність посягання).

По-друге, що стосується спонукальних відомостей. У психології спілкування інформацію прийнято поділяти на два типи – спонукальну та констатуючу¹⁷. У зв'язку із цим одні й ті самі відомості за своїм змістом залежно від здатності вплинути на одержувача відомостей можуть бути спонукальними (схиляючими) і неспонукальними. Заклик має своєю кінцевою метою викликати, стимулювати діяльність, схилити до певних дій, тому відомості, що повідомляються при заклику, повинні мати спонукальний характер. Такого характеру інформаційне повідомлення набуває завдяки наявності в змісті інформації, що повідомляється при заклику, спонукальних відомостей. Саме спонукальні відомості спрямовані безпосередньо на формування в адресата мотиву на вчинення зазначених протиправних дій. Йдеться про спрямованість того впливу, який має зміст спонукальних відомостей, іншими словами, сприйняття цього змісту адресатом здатне викликати в нього бажання (намір) вчинити зазначені протиправні дії. Отже, особливий зміст спонукальних відомостей визначає спрямованість інформаційного впливу, який відбувається при заклику і характеризує заклик у цілому. Тому обов'язковою ознакою заклику слід вважати спрямованість інформаційного впливу відомостей, що повідомляються адресату, на те, щоб викликати в нього бажання (намір) учинити дії з метою зміни меж території або державного кордону на порушення конституційного порядку.

---

¹⁷ Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник / М. М. Філоненко. – К. : ЦУЛ, 2008. – С. 27.

Фактичний зміст спонукальних відомостей може бути різним, наприклад, в одних випадках ці відомості можуть відображати краще життя, що настане в разі відділення частини території України, а в інших – погіршення життя в разі коли певна частина території буде й надалі належати Україні. Однак у будь-якому разі, оскільки йдеться про зміст відомостей, що доводиться до відома адресата заклику, то однаковим є механізм інформаційного впливу – це вплив саме на свідомість останнього, генерування в нього мотиву на вчинення зазначених протиправних дій і бажання (наміру) їх учинити.

Як основні відомості про дії, зазначені в ст. 110 КК, так і спонукальні відомості можуть бути повідомлені в різних формах (із різними ідентифікаторами їх змісту) і набувати різних форм представлення (на різних матеріальних носіях) та в різний спосіб повідомляти адресату заклику. Форма відомостей та їх представлення, а також способи їх повідомлення залежать від засобів комунікації, що використовуються суб'єктом заклику. Інформаційний вплив (як і психологічний вплив) може здійснюватися з використанням вербальних (через мовні знаки) та невербальних засобів¹⁸. До останніх можна віднести конклюдентні (жести, міміка, поза), візуальні (зображення, відеоряд) і паралінгвістичні (інтонація, тон, паузи, голос, тембр, темп, мовні вкраплення тощо) засоби. Різноманітність засобів спілкування зумовлює й поліваріантність способів повідомлення.

У більшості випадків повідомлення відомостей при заклику здійснюються вербальним способом, тобто через мовну комунікацію. При цьому залежно від органів чуття, що задіюються в процесі повідомлення-сприйняття закликів, можна виділити такі вербальні способи: 1) усний (слухове сприйняття) – шляхом промовляння тексту відповідного змісту; 2) письмовий – спрямований на зорове сприйняття – шляхом фіксації мовних знаків на письмі, зокрема, розміщення тексту на сторінці в мережі Інтернет, демонстрація

---

¹⁸ Див.: Сидоренко Е. В. Личностное влияние и противостояние чужому влиянию / Е. В. Сидоренко // Психологические проблемы самореализации личности. – СПб. : СПбГУ, 1997. – С. 125; Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. – С. 28.

тексту по телебаченню, здійснення напису на спорудах чи парканах; 3) тактильний – заклик, спрямований на тактильне сприйняття (наприклад, рельєфно-крапковий шрифт Брайля); 4) змішаний (поєднання цих способів).

На наявність у конкретному повідомленні спонукальних відомостей часто вказують словесні форми, зокрема форма звичайного імперативу, вираженого одним словом («*давайте, повинні, слід, варто, треба, необхідно, потрібно...*»), словосполучення, що позначають м'яке веління («*настав час...*»), рекомендація («*найбільш правильний крок...*»), умовний імператив («*якщо не будуть учинені певні дії, то...*»), залякування («*це наш єдиний вихід...*») тощо. Однак такі форми завжди повинні братися до уваги з урахуванням змістовного контексту їх використання.

Відсутність хоча б одного елемента структури заклику, тобто основних відомостей про дії, зазначені в ст. 110 КК, або спонукальних відомостей у конкретних діях особи означає відсутність заклику як такого. Наприклад, особа, відповідаючи на запитання про те, яка її думка з приводу можливості зміни меж території України без проведення всеукраїнського референдуму, зазначає: «*На мою думку, це допустимо, оскільки...*», або якщо особа аргументує необхідність або можливість учинення таких дій зі спеціальним застереженням про те, що вона нікого до цих дій не закликає. У цих діях відсутні спонукальні відомості і заклик у цілому.

У кожному випадку суди повинні ретельно з'ясувати наявність основних відомостей про дії, зазначені в ст. 110 КК, і спонукальних відомостей, звертаючись за необхідності за допомогою до експертів. Так, у справі № 490/8181/14-к обвинувачення визнано частково необґрунтованим, оскільки текст, на який посилялося обвинувачення, «*...виконаний у публіцистичному стилі, не є зверненням, буває риторичними запитаннями...*»¹⁹. Разом із тим вирок у справі № 623/1559/14-к закликом визнано таке висловлювання в листівці: «*Жителі*

---

¹⁹ Вирок Центрального район. суду міста Миколаєва у справі № 490/8181/14-к (провадження № 1-кп/490/454/2014) від 18 липня 2014 р. [Електронний ресурс] / Єдиний держ. реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39863781>. – Заголовок з екрану.

г. Славянска! 11 мая 2014 года состоится референдум! Не будьте равнодушными к будущему Донецкого региона!»²⁰, а в справі № 761/18057/14-к таке висловлювання: «Мы также готовим референдум о независимости, либо, так сказать, автономии Луганской области...»²¹. Однак такі висловлювання самі собою (за відсутності інших висловлювань) не є закликами. У першому випадку відсутні основні відомості про дії, зазначені в ст. 110 КК, (протиправність дій та об'єкт посягання), а в другому – спонукальні відомості.

Висновки. На підставі здійсненого дослідження під **закликами** (стосовно ст. 110 КК) пропонуємо розуміти *інформаційні дії, які полягають у повідомленні адресату в будь-якій формі інформації, зміст якої спрямований викликати в іншій особі (осіб) бажання (намір) учинити дії з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України*. Зазначене поняття є родовим стосовно понять «публічні заклики» та «непублічні заклики», що є видовими стосовно нього. Таке конкретизоване розуміння заклику дозволяє зафіксувати наявність інформації як того предмета злочину, з яким учиняються зазначені дії і який є обов'язковою ознакою цього складу злочину.

Рубащенко Н. А. Форма и содержание публичных призывов как разновидностей общественно опасных действий, предусмотренных ч. 1 ст. 110 УК Украины

В статье исследованы формы и содержание призывов как разновидностей общественно опасных действий, предусмотренных в ст. 110 УК Украины. Автором разработаны понятие призывов и уголовно-правовые критерии, в соответствии с которыми определяется наличие призывов как таковых.

Ключевые слова: *публичные призывы, информационные действия, посягательство на территориальную целостность Украины, преступления против государства, преступления против основ национальной безопасности Украины.*

---

²⁰ Вирок Ізюмського міськрайонного суду Харківської обл. у справі № 623/1559/14-к (провадження № 1-кп/623/180/2014) від 21 липня 2014 р. [Електронний ресурс] / Єдиний держ. реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39831771>. – Заголовок з екрану.

²¹ Вирок Шевченківського районного суду міста Києва у справі № 761/18057/14-к (провадження № 1-кп/761/710/2014) від 2 липня 2014 р. [Електронний ресурс] / Єдиний держ. реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39560563>. – Заголовок з екрану.

Rubashchenko M. A. Form and content of calls as a kind of socially dangerous actions under Art. 110 of the Criminal Code of Ukraine

This article analyzes the form and content of calls for action as a kind of socially dangerous actions in Art. 110 of the Criminal Code of Ukraine. The author developed the concept of calls for action and criminal-law criteria, according to which is determined by the availability of calls for action as such.

Key words: *public calls for action, information actions, encroachment on the territorial integrity of Ukraine, crimes against the state, crimes against of the national security of Ukraine.*